

Huume- ja päihdehoidon ajankohtaispäivä

Lappeenranta 9.3.2004

- Käyttäjän varhainen tunnistaminen
- Hoitoonohjaus
- Käytettävissä olevat hoitomuodot

MY FAMILY

Ida Kemppinen 2001 (8v)

juha.kemppinen@ekshp.fi

*Juha Kemppinen@ekshp.fi
psykiatrian erikoislääkäri, päihdelääkäri
lääket.lisensiaatti, yhteiskuntatiet.maisteri
yleislääketieteeseen erikoistuva (lopputentti ?)
päihdelääketieteen erityispätevyys 2004 (?)
Lappeenrannan kaupunginvaltuutettu (sosterv Itk)*

Käyttäjän varhainen tunnistaminen

Riskikäyttäytyminen ja päihteiden käyttö ?

1. *Biologia ja perimä :*

- riskinä : päihdeperhe - historia, perinnöllinen alttius, mielenterveysongelmahistoriaa perheessä
- suojaavana : korkea älykkyys , hyvä terveys

2. *Sosiaalinen ympäristö :*

- riskinä : köyhyys, korkeat käyttäjäluvut, päihteiden helppo saatavuus ympäristössä tai koulussa
- suojaavana : laadukkaat koulut, ehjät perheet, juurtuneisuus ja sitoutuneisuus ympäristöön, valvonta

3. *Persoonallisuus :*

- riskinä : alhainen itsetunto, taipumus riskinottoon, tunne vähäisistä valinnanmahdollisuuksista

- suojaavana : saavutusten arvostaminen, terveyden arvostaminen, sovinnainten arvojen arvostaminen

4. *Havaittu ympäristö:*

- riskinä : ystävien päihteidenkäyttö, poikkeavan käyttäytymisen mallit, sopivien aikuisroolimallien puuttuminen, käyttöä tukeva media ja mainonta (käyttö on ok)
- suojaavana : sovinnaisia arvoja kannattavat ystävät, läheinen vanhempien valvonta, myönteiset roolimallit

5. *Käyttäytyminen :*

- riskinä : heikko koulusuoriutuminen, vähäinen yrittäminen ja odotukset yhdistyneenä vastaavaan apatiaan
- suojaavana : osallistuminen sosiaalisiin aktiviteetteihin, sitoutuminen nykyisiin ja tuleviin päämääriin ja yrityksiin

Riskitekijät : miksi nuori alkaa käyttää päihteitä ?

*R.B.Heyman&H.Adger Jr, Office approach to drug abuse prevention,
Ped Clinics of North America 12/1997*

1. Perhe :

- valvonnan puute
- yleinen vanhempien sallivuus
- yleinen vanhempien joustamattomuus
- vanhempien roolien muotoutuminen
- biogeneettiset tekijät

2. Yhteisö ja koulu :

- normaalisuudesta poikkeavuuden valpas havainnointi
- päihteiden hyväksyttävyys ja siedettävyys
- koulun ympäristön korkeat rikollisuus- ja päihteidenkäyttöluvut
- kouluun ja tulevaisuuteen liittyvän sitoutumisen puute
- ympäröiviin sosiaalisiin instituutioihin kiinnittymättömyys

3. Toveritekijät :

- halu kuulua joukkoon
- toveripaine ja hyväksynnäntarve
- sitoutumisen puute
- ikävystyminen tai ryhmän anti-sosiaalinen käyttäytyminen
- mielenkiinto ja läheisyys käyttäjäryhmiä kohtaan

4. Minätekijät :

- tarve parantaa olotilaansa
- kapinan tunne
- itsenäisyyden tarve
- taipumus piittaamattomuuteen
- halutun imagen hankkiminen
- tarve itsearvostuksen lisäämiseen
- halu näyttää vanhemmalta
- uteliaisuus

Päihteidenkäytöstä varoittavat merkit ikätovereissa

- ◆ säännöllisesti päihtyneenä alkoholista/lääkkeistä/huumeista
- ◆ valehtelee asioitaan ja päihteiden käyttömääriään
- ◆ välttelee sinua voidakseen päihtyä
- ◆ lopettaa harrastukset, joita oli tapana tehdä
- ◆ suunnittelee etukäteen juomiset, piilottelee päihteitä
- ◆ nostaa annoksiaan saadakseen aikaisemman päihtymystilansa
- ◆ uskoo ettei ilman päihteitä ole hauskaa
- ◆ toistuvasti krapulassa
- ◆ pakottaa muita juomaan tai käyttämään päihteitä
- ◆ riskikäyttäytymistä, seksissäkin
- ◆ muistikatkoksia päihtymysten yhteydessä
- ◆ tuntee olevansa lopussa, toivoton, masentunut, suicidaalinen
- ◆ kuulostaa itsekkäältä eikä välitä muista
- ◆ puhuu jatkuvasti juomisesta tai päihteistä
- ◆ joutuu poliisin kanssa tekemisiin, ajaa ajoneuvoa päissään
- ◆ koulusta erottamisia päihteiden vuoksi

Käyttäytymishäiriöiden diagnosointi ODD,CD,JD

» Psychiatric Disorder Labels

Oppositional Defiant Disorder (ODD)

toistuvasti negativistinen, uhmaava, ja vihamielinen käyttäytyminen auktoriteettihahmoja kohtaan, millä on merkittäviä hättävää vaikutuksia toimintaan (sosiaalisia, akateemisia tai työhön liittyviä)

esim: menettää malttinsa, väittelee aikuisten kanssa, uhmaa tai kieltäytyy noudattamasta aikuisten pyyntöjä tai sääntöjä, ärsyttävä käytös, muiden syyttely, on ärsyyntyvä, pahansuopa tai halveksiva

Conduct Disorder (CD)

- toistuva ja pysyvä käytt.muoto, joka vahingoittaa muiden perusoikeuksia tai tärkeimpiä ikäsopivia sosiaalisia normeja tai sääntöjä

esim: fyysisiä tappeluja, vilpillisyys, varastaminen, omaisuuden hajoittaminen, fyysisen väkivallan uhka tai teko ihmisille tai eläimille, ajokorttija-ajo, prostituutio, raiskaus (vaikkei tuomiota)

Legal Label

Juvenile Delinquency (JD)

- laittomia tekoja ja rikoksia

(myös iästä johtuvia)

esim: yksittäisiä tai toistuvia pidätyksiä tai tuomioita : varastaminen, omaisuuden hajoittaminen, fyysisen väkivallan uhka tai teko ihmisille tai eläimille, ajokorttija-ajo, prostituutio , raiskaus

D.E. Greydanus et al, The Rebellious Adolescent , Evaluation and Management of Oppositional and Conduct disorders , Ped Clinics of North America , vol 44, no 6, 12/97, pp 1457-1485

Nuoren ihmisen kliiniset merkit kroonisesta päihteiden käytöstä

Fyysiset löydökset	Persoonalliset tavat	Koulusuoritukset	Käyttäytymis/ psykologiset
Laihtuminen Verenpaine Punaiset silmät Nenän ärsytys Vilustumiset Allergiat Käheys Krooninen yskä Veriyskös Rintakipu Hengityksen vinkuminen Maksan suurentuminen Vammat Neulan jäljet	Silmätippojen käyttö Muuttunut unirytm tai ruokahalu Hygienian laiminlyönti Urheilun kiinnostamattomuus Uusia ystäviä/ mielenkiinnon kohteita Pukeutumismuutokset Uusi musiikkimaku	Heikentynyt lyhytaikaismuisti Heikko päättelykyky Numeroiden huononeminen Luokallejäänti Pinnaaminen Ongelmia opettajien kanssa Koulun keskeytys Koulusta erottaminen	Riskinotto Mielialan vaihtelut Masennus Paniikkireaktiot Akuutti psykoosi Vainoharhaisuus Toveri-/ perheongelmat Varastelu Promiskuiteetti Rikoksia

SEULONTATESTI :

eli hyvä testi, jos yli 2 vastatusta +.
Pitäisi ryhtyä tarkistamaan
minkälaisia ongelmia ongelmia:
koska seulontatesti on positiivinen

> 2 positiivista vastausta,

testin sensitiivisyys 92 %

testin spesifisyys 82 %

- " - positiivinen ennustearvo 67%

- " - negatiivinen - " - 97 %

CRAFFT

c - have you ever ridden in a CAR driven by someone(including yourself) who was "high"
or had been using alcohol or drugs ?

r - do you ever use alcohol or drugs to RELAX , feel better about yourself, or fit in ?

a - do you ever use alcohol/drugs while you are by yourself, ALONE ?

f - do you FAMILY or FRIENDS ever tell you that you should cut down on your drinking or drug use ?

f - do you ever FORGET things you did while using alcohol or drugs ?

t - have you gotten into TROUBLE while you were using alcohol or drugs ?

source Knight , 1999

Hoitoonohjaus

SELUN(MINÄN) TOIMINNOT : miten aivot toimivat päihdeongelmissa?

ihastumis-
vaihe :

Rakastavaisten välillä
vaihdetut sanat voi supistaa
4 peruslauseeseen, jotka
raottavat vilaukselta ovea
rakastumisen alitajuiseen
valtakuntaan :

1) ” vaikka olemme tavanneet
vasta äskettäin, minusta tuntuu
kuin tuntisin sinut jo ”

TUNNISTAMISILMIÖ

2) ” Hassua, vaikka olemme
olleet yhdessä vain vähän
aikaa, en pysty muistamaan
sitä aikaa, jolloin emme
tunteneet vielä ”

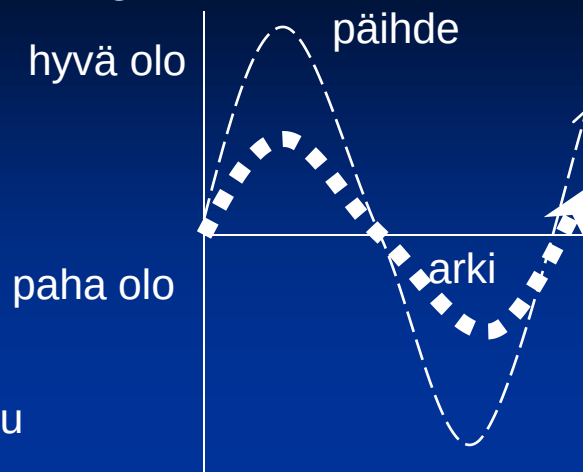
AJATTOMUUSILMIÖ

3) ” Kun olen sinun kanssasi,
en enää tunne olevani yksin.
Tunnen itseni kokonaiseksi,
täydelliseksi.”

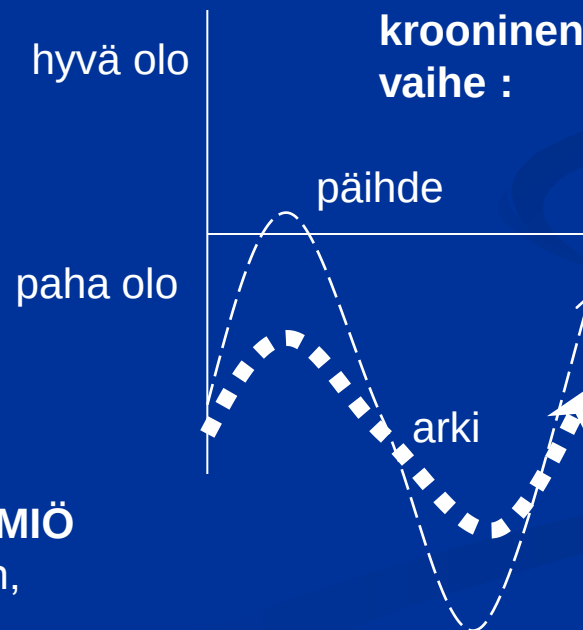
UDELLEENYHDISTYMISSILMIÖ

4) ” Rakastan sinua niin paljon,
etten voi elää ilman sinua.”

ELINEHTOILMIÖ

KAIKKI SE RAKKAUS JOKA SINULLE KUULUU

krooninen
vaihe :

Otsalohko : abstarkti ajattelu

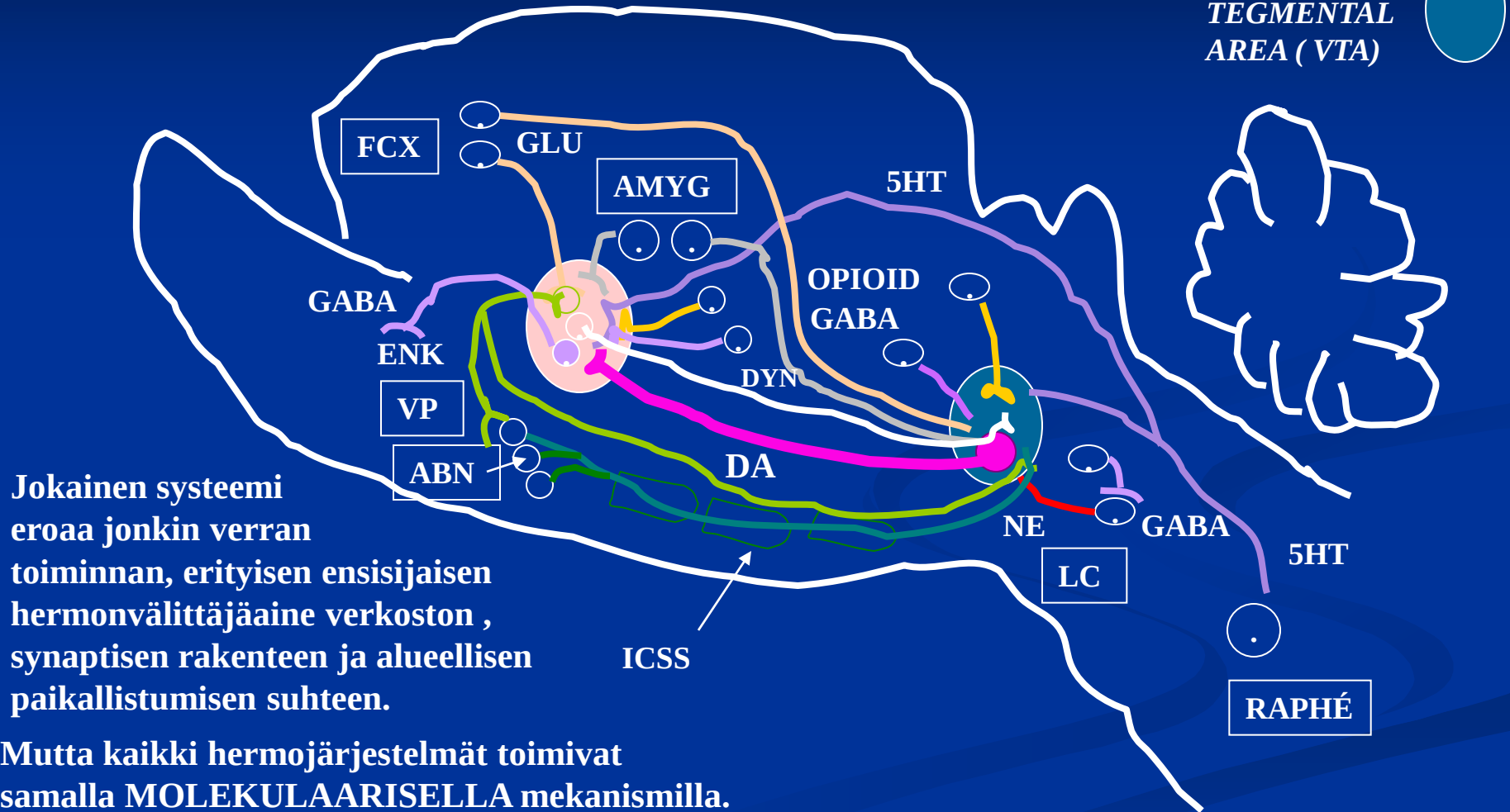
Aivovarsi : HR, BP, arousal tilat

Limbinen alue: kiintyminen hoitajaan, affektien säätely ja
emootioden aspektit

Aivokuori : abstarkti kognitio ja monimutkainen kieli

NCL.ACCUMBENS
(NAC)

VENTRAL
TEGMENTAL
AREA (VTA)

*Perry BD et al, Childhood Trauma, the Neurobiology of Adaptation, and
"Use-dependent" Development of the Brain: How "States" Become "Traits", 1995*

*Juha Kempainen
9.11.2001*

SIELUN TOIMINNOT PÄIHDESAIRAUKSISSA :

RATIONAALINEN IHMINEN :

Ihminen vastuullisena
ajatuksistaan, tahdostaan,
tunteistaan ja käyttäytymisestään

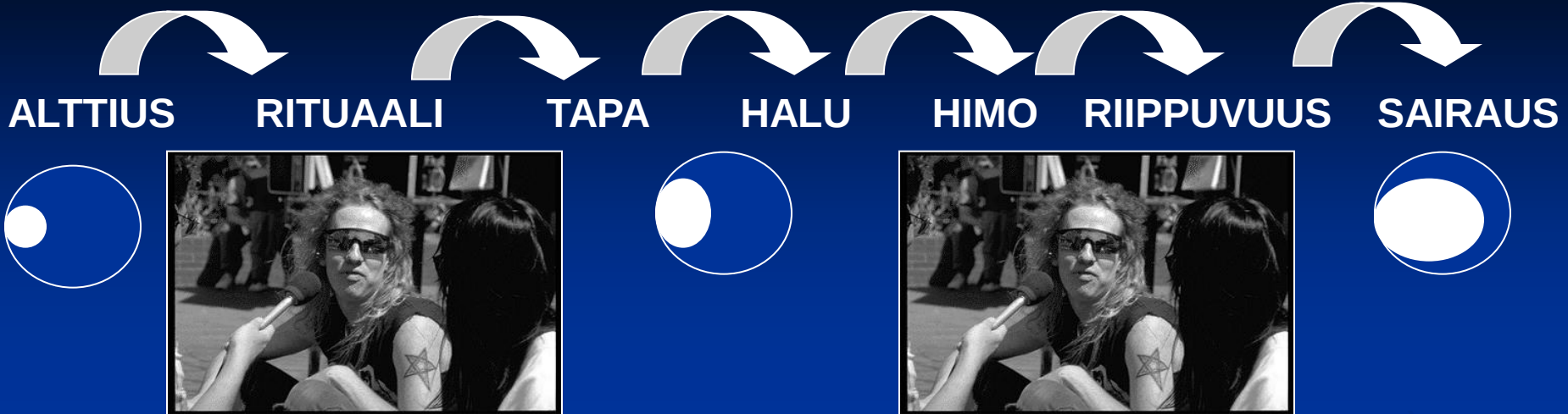
Päihteet ovat aineita/
esineitä/ tapahtumia,
jotka **johtavat**
tietoisuuden muutokseen.

Tunnusomaista päihteille on
se, että tietoisuuden muutosta
ei ole aikaansaatu oman
sisäisen aktiviteetin kautta,
vaan se on indusoitu
”ulkopuolelta” päihdyttävän
aineen/esineen/
tapahtuman vaikutuksen
avulla.

Päihdelogiikka
(tunne-elämän logiikka)
alkaa syrjäyttää
järjen logiikan

SIELUN TOIMINNOT PÄIHDESAIRAUKSISSA :

Päihteet ovat aineita/ esineitä/ tapahtumia, jotka **johtavat tietoisuuden muutokseen**.

Olut: vie hetkeksi murheet mennessään,

Jointti: saa tuntemaan itsensä rentoutuneeksi,

XTC: on avoin, aktiivinen ja puhelias,

Piri: mielihyvän tunne ja poistaa väsymyksen,

Polle: poistaa pelon ja surun tunteet.

Tunnusomaista päihteille on se, että tietoisuuden muutosta ei ole aikaansaatu oman sisäisen aktiviteetin kautta, vaan indusoitu "ulkopuolelta" päihdyttävän aineen/esineen/ tapahtuman vaikutuksen kautta.

Päihteiden käyttäjät eivät muuta tietoisuuttaan itse vaan he antavat päihteiden tehdä sen heille. Tietoisuuden muutos on päihteen käytön tavoite, ei sattumavaikutus.

Hengittämisestä ja nukkumisesta ei voine tulla riippuvaiseksi, koska ne ovat välttämättömiä olemassaolollemme. Emme tarvitse viereisen kappaleen päihteitä, päinvastoin keho pistää rajusti vastaan. Terve keho kertoo, että kysymys on myrkyistä elimistölle. Silti monet toistuvasti käyttävät, koska saavuttaa mielihyvän tunteen, ei siksi että se olisi hyväksi terveydelle ja voimille. Päihteitä käytetään niiden tuottaman mielihyvän vuoksi, ei sen vuoksi että ne olisivat olemassaolollemme tärkeitä.

Kehittyä toleranssi, vieroitusoireet, tottuminen, psykologinen ja sielullinen riippuvuus.

Päihteet saavat olomme tuntumaan hyvältä.

SIELUN TOIMINNOT PÄIHDESAIRAUKSISSA :

Tietoisuuden muutokseen käytettävien päihteiden käytön myötä kehittyä toleranssi, vieroitusoireet, tottuminen, psykologinen ja sielullinen riippuvuus. Kun huomaamme, että tietyn ajan jälkeen haluamme näitä miellyttäviä kokemuksia niin intensiivisesti, että teemme kaikkemme toistaaksemme kokemuksiamme, merkitsee se että psykologinen riippuvuus on näihin toimintoihin on syntynyt. Psykologisen riippuvuuden syntymisen myötä kehittyä pelko. Pelko siitä, että mikäli emme tyydytä tätä tarvettamme niin meitä kohtaa tyhjiys, tyydyttämättömyys ja levottomuus.

Himo on kehittynyt sieluumme. Kun emme enää voi pitää puoliamme tätä himoa vastaan, emmekä voi sitä vastustaa - himo on kehittynyt omaa henkilökohtaista voimaamme vahvemerkiksi.

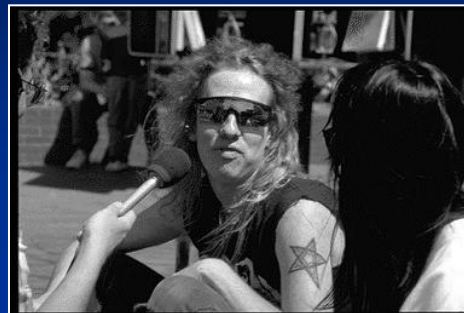
Minän (self) voima ei enää riitä sanomaan ei, silloin meidät on "koukutettu" ja olemme tulleet riippuvaisiksi, addiktoituneet.

Hyvän olon tunne (mielihyvän tunne, tai lopettaa mielipahan, sisäisen tyhjyyden, levottomuuden, ahdistuksen, surun tai vieroitusoireet , s.o. *sietämättömän olotilan*) , jonka päihteet tuottavat synnyttää meille päihdepersoonallisuuden.

Päihdepersoonallisuus syntyy , jos me jatkuvasti koetamme toistaa näitä kokemuksia, himo sielussamme kasvaa sietämättömäksi ja pohjattomaksi tyranniksi, joka raivoaa mikäli ei saa sitä, mitä haluaa, juuri silloin kuin haluaa.

juha kemppinen, 8.3.2000

SIELUN TOIMINNOT PÄIHDESAIRAUKSISSA :

Mikäli emme kykene vastustamaan sisällemme syntynyttä tyrannia, mikäli olemme kyvyttömiä sanomaan tyrannille ei minämme (self) voimattomuuden takia - merkitsee se sitä, että olemme himomme hallitsemaksi. Olemme menettäneet vapautemme ja itsenäisyytemme ja tulleet orjiksi : tietoisuuden muutoksen tarpeemme, himomme on meidät orjuuttanut ja riippuvaiseksi tehnyt. Addiktio on vastustamattoman himon aiheuttama psykologinen ja sielullinen riippuvuus. Himolla on taipumus tulla yhä hallitsevammaksi ja lopulta ajattelemme vain päihdettä. Kaikki tunteemme ja tuntemuksemme määräytyvät yksinomaan tietoisuuden muutosta tuottavan päihteen kautta. Päihde on ainut mitä haluamme.

Päihteen käytössä olemme siirtyneet usein huomaamattamme halun kautta riippuvuuteen ja sairauteen.

Alkoholistin elämä on keskittynyt alkoholin ympärille, heroinistin tykittämisen ympärille. Se joka ei ole addiktoitunut, voi helposti palata arkisiin asioihin käytön jälkeen. Himon, riippuvuuden ja sairauden kehittämisen jälkeen addikti miettii vain addiktiotaan. Siksi päihteiden käyttäjästä saa vaikutelman, että hän on yhä vähemmän olemassa maailmassamme.

SIELUN(MINÄN) TOIMINNOT :

miten aivot toimivat ?

TUNNISTAMISILMIÖ

1) ” vaikka olemme tavanneet vasta äskettäin, minusta tuntuu kuin tuntisin sinut jo ”

AJATTOMUUSILMIÖ

2) ” Hassua, vaikka olemme olleet yhdessä vain vähän aikaa, en pysty muistamaan sitä aikaa, jolloin emme tunteneet vielä ”

UUDELLEENYHDISTYMISSILMIÖ

3) ” Kun olen sinun kanssasi, en enää tunne olevani yksin. Tunnen itseni kokonaiseksi, täydelliseksi.”

ELINEHTOILMIÖ

4) ” Rakastan sinua niin paljon, etten voi elää ilman sinua.”

1) - jostain käsittämättömästä syystä heistä tuntuu hyvältä olla toistensa seurassa.
- he kokevat saavansa kodikasta vastakaikua, ikään kuin olisivat tunteneet toisensa vuosikausia

2) - vaikka he olisivat tavanneet vasta muutama päivä tai viikko aiemmin, tuntuu kuin he olisivat aina olleet yhdessä. Heidän suhteellaan ei ole aikarajaa.

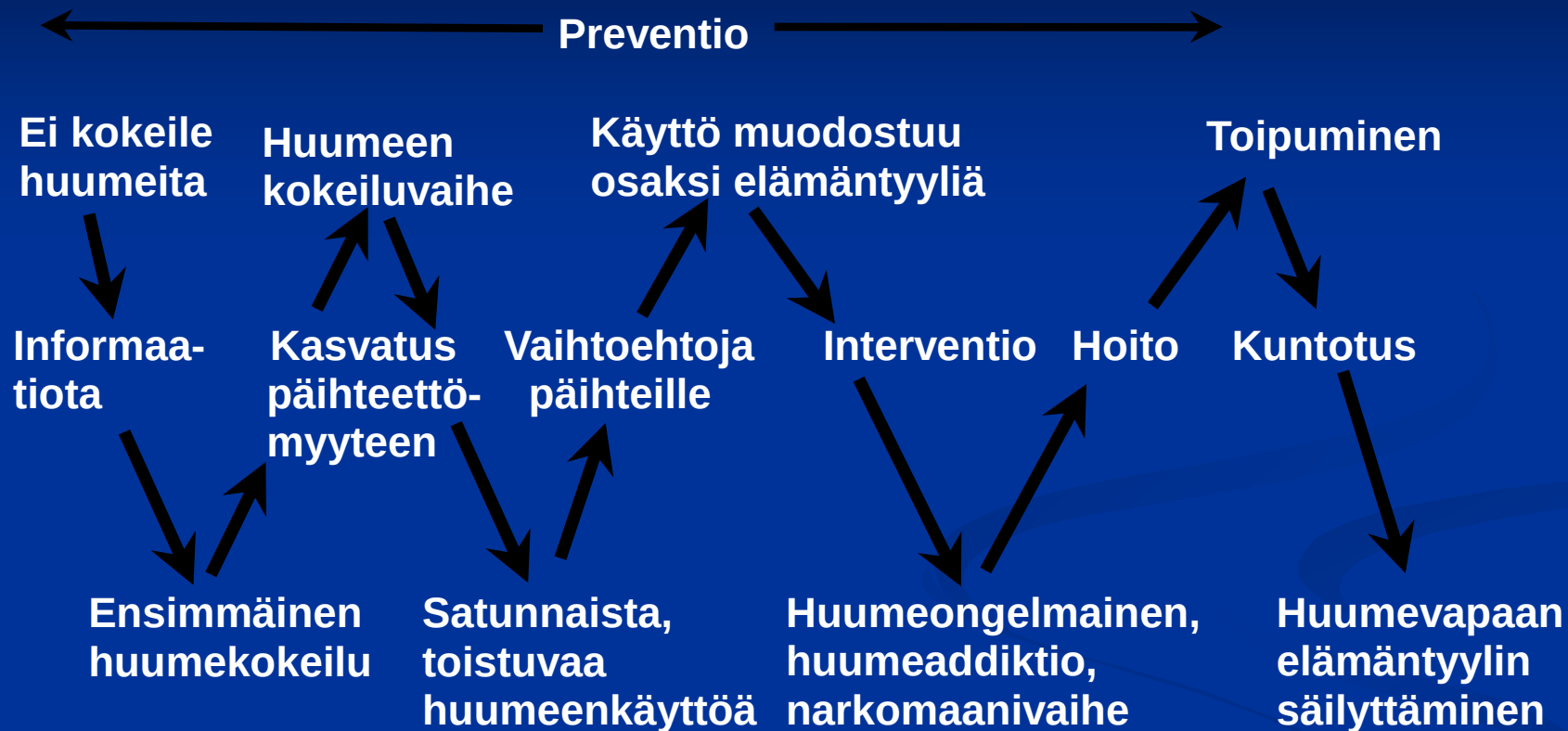
3) kun suhteella on ollut aikaa kypsyä...yhdessäolo näyttää päättävän hellittämättömän kokonaisuuden etsinnän. Ihminen tuntee itsensä toteutuneeksi, täydeksi.

4) - he ovat niin kietoutuneet toisiinsa, etteivät voi kuvitellakaan olemassaoloa toisistaan erillään.

KAIKKI SE RAKKAUS JOKA SINULLE KUULUU

Huumeiden käyttäjän käyttöura

NIDA drug abuse program continuum

Amfetamiinin väärinkäyttövaiheiden kehitys:

"Kotihoito"-menetelmät : puhuminen ja käyttäytyminen

Ei kokeilua:

- epäviralliset foorumit
- yleiset "keskustelut"
- "lempeä järkevyyden" -puhe

Annoksen lisäys :

- "moraalisena" -puhe
- "eikö sinua hävetä?"
- "missä on itse-kunnioituksesi?"
- ongelmallinen puolustautuu

Putoaminen

I. Crash (varhais):

- "uhkaukset" - puhe
- "toimitan sinut laitokseen, sinähän olet hullu..."
- puhe ja käytös jo yhdessä

Putoaminen

I. Crash(myöhäis):

- "perheen" ulkopuolinen käyttäytyminen lisääntyy
- "älä anna sille rahaa, koska..."
- "ei saa kirjoittaa BDZ !"

Vieroitus:

- tässä vaiheessa asiantuntijan mielipidettä koskeva neuvottelu on PAHASTI viivästynyt, koska ongelmallinen on pitkällä ja ehdottomasti avun tarpeessa

Yksittäinen annos :

- "tunteisiin vetoaminen" - puhe
- "miten voit tehdä tämän?"

Usean päivän juhlat (binge):

- "lupaukset, maanittelut ja houkuttelu" - puhe
- "lupaan, etten enää koskaan puhu, jos..."
- "tehdään yhdessä se ja se ..."

Putoaminen

I. Crash (keski):

- vilpittömät yritykset tehdä sitä, minkä luulevat auttavan, "pelastamaan hänet itseltään", päätyvät ajamaan hänet loitommaksi ihmisistä
- "tavarat kätköön ja lukkojen taakse" - käytös

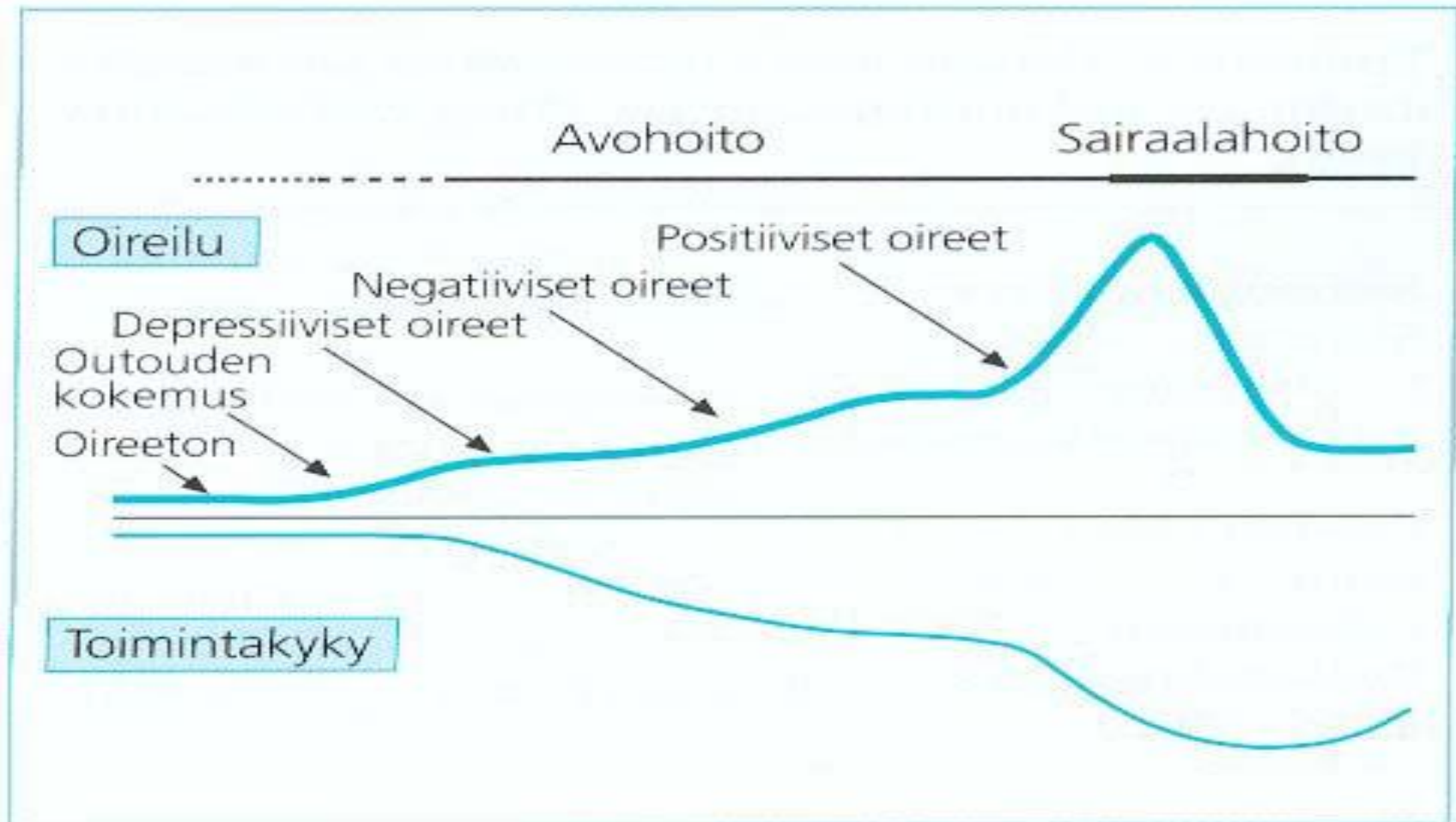
Vieroitus: toipilas

- "hyvät ja pahat" - käytös
- "vain sinä ymmärrät minua, antaisitko rahaa, BDZ..."

Päihdevapaa elämäntyyli:

- tiedettävä
- 1) mikä heitä vaivaa?
- 2) mitä tehdä sille?
- 3) tehdä se
- 4) myötätuntoinen, ymmärtävä ja rakentava asenne

Amfetamiiniin liittyvä skitsoilu ja itsemurhayritykset

Kuva 3. Psykoosin kehittyminen suhteessa oireiluun, toimintakykyyn ja hoitoon.

Todellisuuden kieltäminen/ kohtaaminen :

- etenevää ja automaattista
- tarkoituksena on säilyttää päihteiden käyttö ja palauttaa omanarvontunto
- kieltäjät: puoliso, lapset, työtoverit, esimiehet, ammattiauttajat

Kieltämisen muodot:

1. Yksinkertainen kieltö (asiaa ei ole)
2. Vähättely (ongelman osittainen myöntäminen)
3. Syyttely (oman vastuun kieltö, vastuun siirto muille)
4. Järkeily (syiden, verukkeiden, puolustusten esittely omalle toiminnalle)
5. Älyllistäminen (ongelman käsittely yleisellä, älyllistävällä tasolla)
6. Poiskääntäminen (puheenaiheen vaihtaminen)
7. Vihamielisyys (suuttumusta, ärtymystä oman toiminnan vuoksi)

PÄIHDEONGELMAISEN AIVOTOIMINTA:

PFC dorsolat.radat:
-toiminnanohjaus
-depressio

Gambling test (GT)

Äidin kanssa
Vuorovaikutus ad 18kk

Orbitofrontal

PFC Orbitofrontaaliset radat:

- euforia, estottomuus
- arvostelukyvttömyys,ärtyneisyys
- hyperseksuaalisuus,apatia,depressio

Right CS

Left CS

Parietal
Decreased DFC

Isän kanssa
vuorovaikutus
ad 36 kk

(WCST)

Left SF

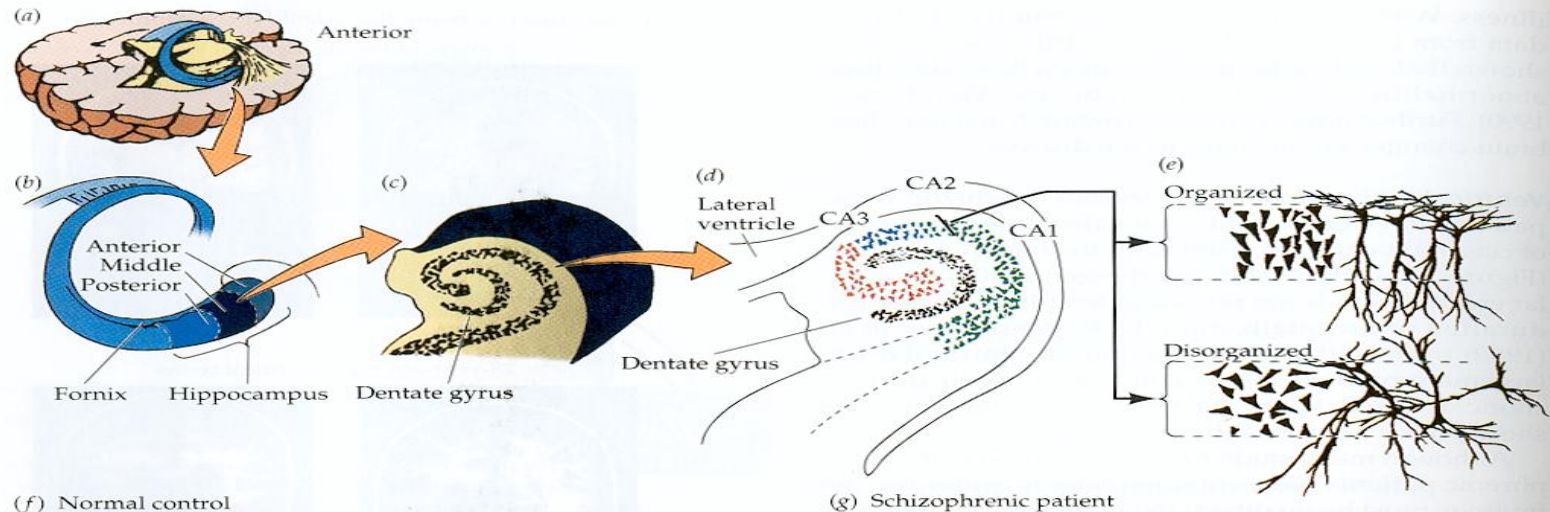
Cingulum ant.osa:

- apatia
- amotivaatio
- depressio

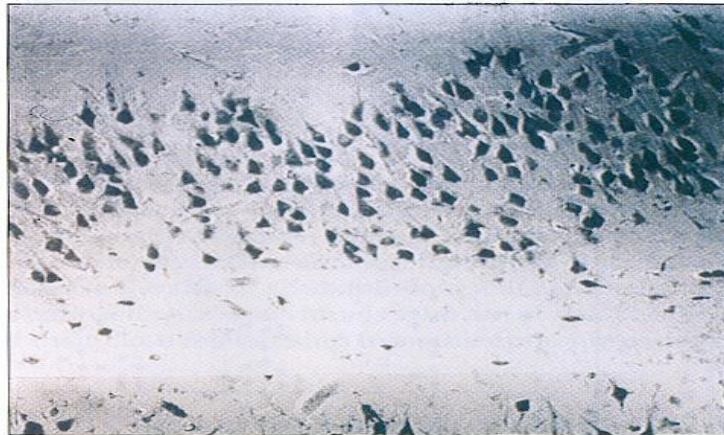

FIGURE 3.5.

Hippocampus, muisti ja skitsofrenia :

(f) Normal control

(g) Schizophrenic patient

16.5 Cellular Disarray of the Hippocampus in Chronic Schizophrenia

Päihdeongelmaisen tietojenkäsittelyongelmat :

Vaikutus arkielämän selviytymiseen

Työmuistihäiriöt:

--> kadottaa tietoisuuden ja huomiokyvyn olennaiseen

--> epäonnistuu päämäärähakuisessa toiminnassa

--> vaikeus seurata keskustelua, mistä taas seuraa sosiaalinen vetäytyminen, sosiaalisten suhteiden ylläpitämisen vaikeutuminen, työssä pysymisen vaikeutuminen, itsenäisen elämisen vaikeutuminen

HUOM! Ei selity heikentyneellä motivaatiolla tai laiskuudella

Toiminnan ohjauksen häiriö:

--> selvä yhteys sairauden tunnon puutteeseen

--> yhteys arkielämän toimintojen vaikeutumiseen

--> vaikeuttaa erilaisista sosiaalisista harjoitus- ja kuntoutusohjelmista suoriutumista

THE FRONTAL LOBES AND NEUROPSYCHIATRIC ILLNESS

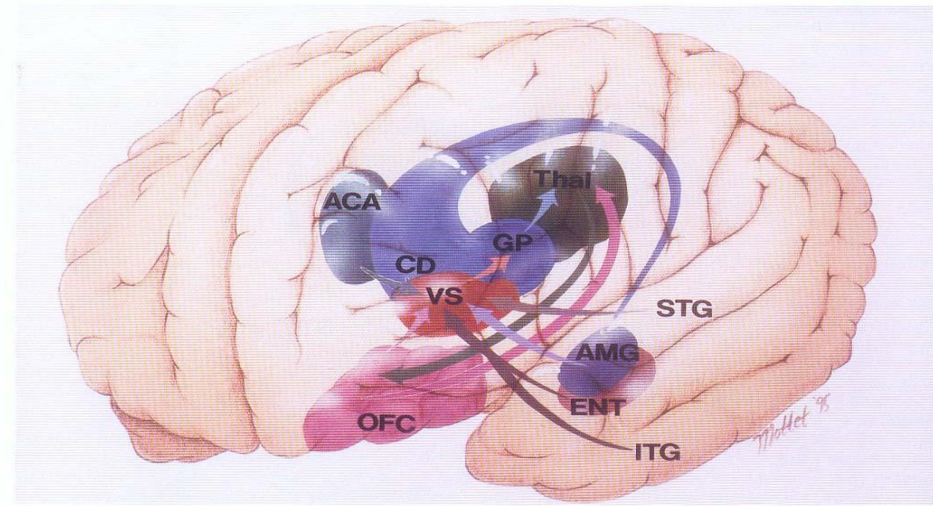

FIGURE 4-12. The medial orbitofrontal cortex (OFC)-basal ganglia loop. ACA=anterior cingulate area; AMG=amygdala; CD=caudate nucleus; ENT=entorhinal cortex; ITG=inferior temporal gyrus; STG=superior temporal gyrus; Thal=thalamus; VS=ventral striatum.

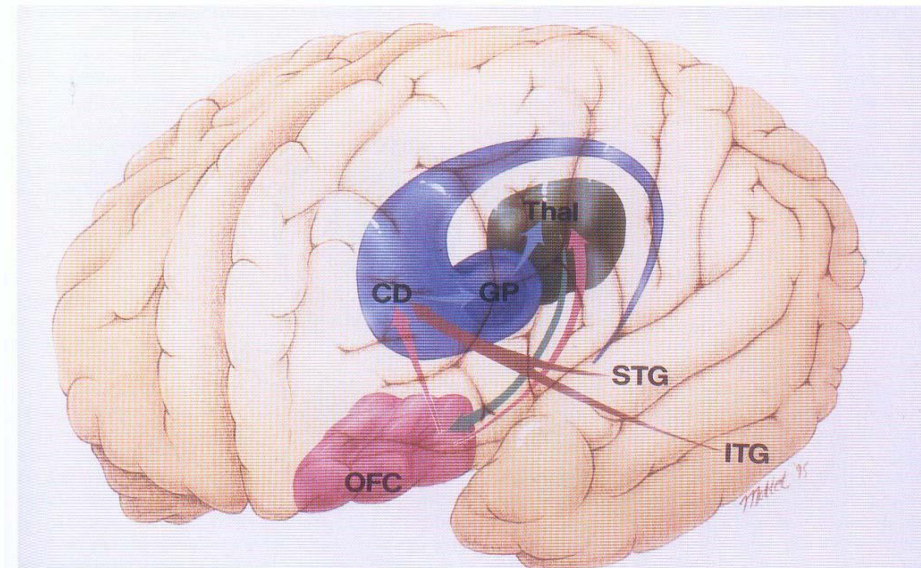

FIGURE 4-11. Lateral orbitofrontal cortex (OFC)-basal ganglia loop. CD=caudate nucleus; GP=globus pallidus; ITG=inferior temporal gyrus; STG=superior temporal gyrus; Thal=thalamus.

Käytettävissä olevat hoitomuodot

” Ihmisen käyttäytymisessä ei tapahdu muutosta, ellei hänen arvomaailmansa muutu.

Hän ei valitse toisin, ellei hän riittävän syvällisesti halua toisia asioita elämäänsä.

Sen tähden hänen käyttäytymisensä ei muutu hyvistä aikeista ja lupauksista huolimatta.”

Tommy Hellsten, 2001, Saat sen mistä luovut,s.155

Huumeiden käyttäjien hoidon porrastus ja tehtävät

Perustason palvelut

Päihdehuollon erityistason palvelut

Päihdehuollon vaativan erityistason palvelut

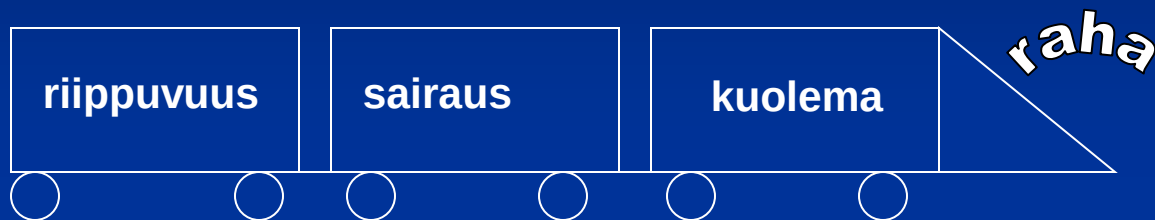
- * 2- ja 3-dgptden vaativan hoidon tarpeen arviointi ja hoitoonohjaus
- * Opi-riippuvaisten korvaushoidon tarpeen arviointi
- * Muun vaativan hoidon tarpeen arviointi
- * Vaativa katkaisu- ja vieroitushoito sekä jatkohoidon tarpeen arviointi ja hoitoonohjaus
- * Korvaushoidon aloittaminen ja seuranta
- * Pitkäaikainen vaativa kuntouttava avohoito

- * Puuttuminen
- * Hoidon tarpeen arviointi
- * Hoitoonohjaus ja hoitoon saattaminen
- * Terveysneuvonta ja virusepidemioiden ehkäisy
- * Jälkipolikliniset avohoitosuhteet
- * Katkaisu- ja vieroitushoito
- * Jatkohoidon tarpeen arviointi
- * Avo- ja laitostuntoutus
- * Lastensuojelun päihdehuollollinen avo- ja laitoshoido
- * Korvaushoidon toteuttaminen

- * Ennaltaehkäisy
- * Tunnistaminen
- * Varhainen puuttuminen
- * Hoitoonohjaus
- * Hoitojatkumon valmistelu ja sen toteutumisen seuranta
- * Jälkihuolto
- * Syrjäytymisen ehkäisy
- * Päihdehuollon koordinointi

Ehkäisevä päihdetyö :

Super-tiimi (Lauri Larme, Stig Lindholm, Juha Kemppinen) 15.1.2001

Primaarinen preventio
- proaktiivinen
- reaktiivinen

Sekundaarinen ehkäisy
- interventio

Tertiaarinen ehkäisy
- hoito
- kuntoutus

arvot

asenteet

tieto

ymmärrys

hyväksyminen

toipuminen

<u>kohde</u>	<u>Primaari</u> koko väestö	<u>Sekundaari</u> riskiryhmät	<u>Tertiääri</u> ongelmakäyttäjät
<u>mene-</u> <u>telmät</u>	kasvatus tieto olosuhteet kontrolli laki mini-interventio	kasvatus tieto olosuhteet kontrolli laki väliintulo	kasvatus tieto olosuhteet kontrolli laki väliintulo hoito kuntoutus

PÄIHDETYÖN TASOT :

- erilaista toimintaa ongelman eri vaiheessa

INFOA
**PUHEEKSI-
OTTO**
**PUUTTU-
MINEN**
**HOITON-
OHJAUS**
HOITO
KUNTOUTUS

Päihderiippuvuuden vakavuusaste:

Pidättäytyminen tai riskitön käyttö

Proaktiivisuus

Riskikäyttö

AUDIT
CAGE
Mini-interventio
Puheeksiotto
INTERVENTIO:

Suurkulutus

Ongelmakäyttö

Perustaso

Sekundaaritaso

Tertiaaritaso

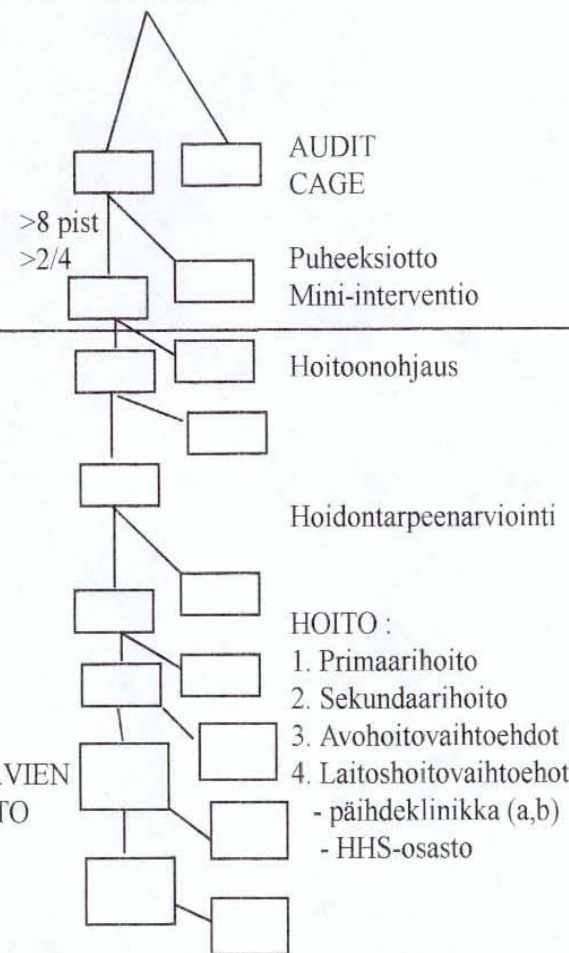
Riippuvuus

Sairaus

INTERVENTIO:
1. INFORMAATIO
2. HOITONOHJAUS
3. AVOHOITO-DETOKSIFIKAATIO
4. PERHE- TAI MUIDEN MERKITTÄVIEN
LÄHEISTEN MUKAANOTTO/HOITO

Primaaripreventio-ohjelmat :

Kasvatus, Vaihtoehtoiset aktiviteetit,
Terveiden elämäntapojen edistäminen,
Affektiiviset (tunne)ohjelmat,
Luonteen etiikka

Juha Kempainen, 2000

Mitä päihteitä käyttävän nuoren on tehtävä tullakseen autetuksi ?

- ◆ Vaikeinta nuorelle on myöntää, että hänellä on päihdeongelma
- ◆ Lopettaakseen päihteidenkäytön nuoren on saatava apua
- ◆ Nuoren on kohdattava avoimesti, mihin päihteidenkäyttö on hänet vienyt
- ◆ Nuoren on myönnettävä, että päihteet aiheuttavat sekä henkistä että fyysistä kipua
- ◆ Nuoren on huomattava päihteiden vieneen häneltä usein hänen todelliset ystävänsä, luovuutensa, onnellisuutensa, mielensä ja muiden kunnioituksen sekä itsekunnioituksen
- ◆ Nuoren on havaittava, että päihteet estävät häntä kasvamasta
- ◆ Nuoren on nähtävä, ettei kykene ratkaisemaan päihdekysymystä itsekseen, hän tarvitsee kokenutta auttajaa
- ◆ Nuoren on rohkaistuttava puhumaan toipumisestaan (esim. AA,NA)
- ◆ Raitistuneiden kohtalotovereiden kanssa puhuminen on tärkeä osa toipumista
- ◆ Nuorella on itse vastuu huomata, että vain hän itse pystyy aikaansaamaan muutoksen

HAVAHTUMINEN

Yhdessä

Asiallinen puhuminen.

Yksin

Oman päihdekäytön tarkastelu ja arviointi
ja palautteen pyytäminen.

Kaksin

Puheeksiotto

Ryhmässä

Väliintulo (interventio)

Läheiset
Ammattilaiset

Ehkäisevä työ
Hoitoonohjaus
Työsuhdeasiat

PUHEEKSIOTTO – VÄLIINTULO

TARKOITUS ON

- pitää esillä todellisuutta ihmiselle, joka on menettänyt kykynsä kohdata sen.
- ottaa hänen ongelmansa näkyville yksinkertaisesti ja ymmärrettävästi.

TAVOITE ON

- purkaa vahingollisia suojamekanismeja niin, että ihminen uskaltaa rehellisesti katsoa omaa elämäänsä.
- motivoida ihminen huolehtimaan itsestään ja terveydestään, ottamaan vastuu omasta hoidosta.

EETTISET KYSYMYKSET

Onko oikeus puuttua/suojella?

Leimaaminen?

Henkilökohtaiset rajat?

Diagnosoinnin ammatillisuus?

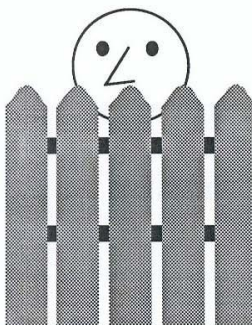
Vallankäyttö - hyväksikäyttö?

**Puheeksioton motiivina
tulee aina olla ihmisestä
välittäminen.**

PUHEEKSIOTTOON LIITTYVIÄ PELKOJA

- Asia ei kuulu minulle, olen väärä henkilö
- Saan niuhottajan maineen
- Suhde omaan päihdekäyttöön?
- Puheeksiotolla ei ole mitään vaikutusta
- Toinen kieltää kaiken
- Tietoni ja kykyni päihdeongelmien suhteen eivät riitä
- Erehtymisen ja virheiden pelko
- Pelko omista ja toisten reaktioista
- Pelko tilanteen pahentamisesta
- Välikrikko, väkivalta

PUHEEKSIOTTO

KOHTAAMINEN

**Pyydä, että hän kuuntelee
Kerro, että välität, että olet huolissasi
Kerro, mitä olet nähnyt, kuullut, haistanut...**

- 1 Ole varma asiastasi**
- 2 Ole ystävällinen, mutta luja**
- 3 Vältä moralisointi ja henkilökohtaisuudet**
- 4 Pidä tilanne hallinnassa**
- 5 Älä peittele, älä eksy aiheesta**
- 6 Anna aikaa asian ymmärtämiseen**
- 7 Rohkaise muutokseen**
- 8 Ole valmis tukemaan**
- 9 Vastuu on hänellä**

ÄLÄ JÄÄ YKSIN. VARMISTA OMA TUKESI.

VÄLIINTULO – INTERVENTIO

KOHTAAMINEN

- 1 Aloita myönteisellä lauseella.**
- 2 Ole ystävällinen, mutta luja.**
- 3 Esitä tosiasiat tarkasti ja rehellisesti.**
- 4 Esille työsuoritukset ja sovitut menettelytavat.**
- 5 Painota luottamuksellisuutta.**
- 6 Pidä tilanne hallinnassa.**
- 7 Etene sovitulla tavalla.**
- 8 Varaudu kieltoon ja verukkeisiin.**
- 9 Painota ammattiapua.**
- 10 Anna aikaa asian ymmärtämiseen.**

Ole valmis ohjaamaan hoitoon heti.

Asian pitkittyessä mieli voi muuttua.

**Keskustele
tapahtumasta
jälkeenpäin
ryhmän kanssa.**

Alentunut tuottavuus :

Työvoiman menetys :

- Sijaisuudet
- Hankinta
- Koulutus

Sairauskulut :

- Sairaspäivät
- Työkyvyttömyys
- Varhaiseläke

Poissaolot :

- Rokulipäivät (16 x useammin kuin ei-juova tt)
- Sairaslomat (3 x useammin)
- Myöhästelyt (5 x useammin)
- Katoamiset
- Sairaslomat : Ei-alkoholisti tt, jolla on perheessä alkoholisti (10 x useammin)

Alkoholien ongelmakäyttäjä:

mies: >6 annosta/kerta, >24 annosta/vko

nainen: >5 annosta/kerta, >16 annosta/vko

>65v mies ongelmakäyttäjänä = nainen

Työyhteisön energia :

- Virheet
- Työmoraali
- Ihmissuhteet
- Salailu
- Puolesta tekeminen

Onnettomuudet :

- Humala
- Krapula
- Keskittymiskyvyttömyys

Lappeenrannan kaupunki 3500 henkilön työpaikka :

15 % ongelmakäyttäjää = 525 henkilöä

30 % työtehon menetys ongelmallisilla

250 000 mk = työntekijän kustannus vuodessa

= $525 \times 250\,000 \times 30 / 100 = 39,75$ miljoonaa mk/ vuosi

Poissaolopäivä n 2000 mk

Sairaspäivät 3 x useammin suurkuluttajilla

Varhaiseläke 45-vuotiaana yli 1 000 000 mk

Ongelmakäyttäjä vaikeuttaa ainakin 10 toverinsa työtä

YKSILÖ- JA YHTEISÖETIIKKA

Antiikin etiikka esitti hyvetauluja, joihin hyvesarjat laitettiin. Hyve-elämä itsessäänhän on kaikkia hyvetauluja rikkaampi ja monisäikeisempi. Hyve-elämä on sielunelämän kokonaisuuden heijastusta.

HYVETAULU

VELVOLLISUUDET

itseemme
YKSILÖETIIKKA
perusedellytys: itsekuri

muihin
YHTEISÖETIIKKA
perusedellytys: hyväntahtoisuus

1.hyvesarja
Ulospäin
suuntautuva

2.hyvesarja
Sisäänpäin
suuntautuva

3.hyvesarja
Itsensä kieltämiseen
suuntautuva(negat.)

4.hyvesarja
Muiden hyvään
suuntautuva (posit.)

Urhoollisuus
Kärsivällisyys
Kestävyys
Totuudellisuus
Rehellisyys
Itsenäisyys
Kunniantunto

Kohtuullisuus
Puhtaus
Raittius
Vaativuutta
Säästäväisyys

Oikeamielisyys
Epäitsekkyyys
Tahdikkaus
Kohteliaisuus
Yhteisvastuullisuus
Jalomielisyys

Viisaus
Lähimmäisenrakkaus
Auttavaisuus
Kiitollisuus
Perhe- ja kotirakkaus
Kansan- ja isänmaan
rakkaus
Ihmiskunnan rakkaus